

Visiedocument sector Jeugd

versie 2015

Uitgangspunt voor de missie van de sector Jeugd zijn de **Rechten van het Kind**.

De sector Jeugd onderschrijft dat een kind - voor de volledige en harmonische ontplooiing van zijn of haar persoonlijkheid - moet kunnen opgroeien in een sfeer van geluk, liefde en begrip. Ook dient het kind voorbereid te worden op het leiden van een zelfstandig leven in de samenleving, in vrede, waardigheid, verdraagzaamheid, vrijheid, gelijkheid en solidariteit.

Verder is van belang dat bij alle maatregelen betreffende kinderen, ongeacht of deze worden genomen door openbare of particuliere instellingen voor maatschappelijk welzijn of door rechterlijke instanties, bestuurlijke autoriteiten of wetgevende lichamen, de belangen van het kind de eerste overweging dienen te vormen.

Kinder- en jeugdpsychologen onderschrijven de Rechten van het Kind en dragen in hun beroepsuitoefening bij aan de naleving ervan.

Missie:

De sector Jeugd behartigt de belangen van kinder- en jeugdpsychologen.

Het doet dit door de wetenschappelijk gefundeerde professionele beroepsuitoefening van kinder- en jeugdpsychologen te faciliteren, te bevorderen, te erkennen en te beschermen.

Juist in tijden van verandering en maatschappelijke ontwikkeling is het voor de sector Jeugd van belang een eenduidige doelstelling te houden, namelijk:

Effectieve en efficiënte inzet van de expertise van de kinder- en jeugdpsycholoog, met als doel een optimale ontwikkeling van het kind. De kinder- en jeugdpsycholoog kan een sleutelrol vervullen bij integrale begeleiding en zorg aan kinderen, en is in staat dwarsverbanden te leggen tussen de verschillende leefgebieden van het kind (school, thuis, maatschappij) en werkvelden rondom het kind (JGZ/CJG, onderwijs, jeugdzorg, GGZ, jeugdbescherming en jeugdreclassering).

Kinder- en jeugdpsychologen zijn werkzaam binnen een zeer breed domein, van baby, peuter en kleuter, tot lagere school kind, pubers en adolescenten/jongvolwassenen. Van -9 maanden tot een (ontwikkelings)leeftijd van 27 jaar.

Focus in beleid

De focus van de sector Jeugd ligt op het samenbrengen van de **kwaliteit van het vak** (vakbekwaamheid en professionaliteit) en het beleidsmatig **positioneren daarvan** (lobby), in aansluiting op **maatschappelijke ontwikkelingen** en met specifieke aandacht voor het **ondersteunen van leden**.

Specifieke expertise benoemen, duiden waarom die op verschillende posities cruciaal is, maar ook: zorgen dat die expertise behouden blijft. Dus: opleiden ((post)master-opleidingen en bij- en nascholing initiëren, begeleiding en supervisie faciliteren), vakbekwaamheid borgen (beroepsregistratie) en blijven(d) ontwikkelen (herregistratie, bij- en nascholing accrediteren, intervisie faciliteren).

De sector houdt daarbij de politiek/maatschappelijke agenda intensief bij. Niet alleen om te kunnen reageren op ontwikkelingen, maar vooral om contacten en relaties op te bouwen met externe partijen op de langere termijn, om op die manier de belangen van kinder- en jeugdpsychologen stevig te verankeren.

De sector Jeugd (en daarmee de kinder- en jeugdpsycholoog als professional) zal steeds meer een vanzelfsprekende partner worden, ook in een vroeg stadium van beleidsvorming.

Het op de hoogte zijn van actuele ontwikkelingen helpt individuele psychologen zichzelf sterker te profileren als professional.

Essentieel bij het behartigen van de belangen is het contact met de leden. Signalen uit de dagelijkse praktijk vormen immers de basis voor de beleidsvisie, en omgekeerd beïnvloeden externe maatschappelijke ontwikkelingen het dagelijks werk van kinder- en jeugdpsychologen.

Als rode draad lopen deze punten door de plannen en activiteiten van de sector Jeugd de komende jaren.

Kwaliteit van het vak

De sector Jeugd positioneert de kinder- en jeugdpsycholoog als vakbekwame professional, die niet alleen vakinhoudelijk, maar ook organisatorisch en beleidsmatig zijn expertise kan inzetten bij het zorgen voor een optimale ontwikkeling van kinderen, jongeren, adolescenten en jong volwassenen (-9 maanden tot 27 jaar). Die vakbekwaamheid moet echter wel opgebouwd, onderhouden en geborgd worden.

Vakbekwaamheid

Het NIP heeft als standpunt dat voor het zelfstandig werken met cliënten/cliëntsystemen minimaal een zesjarig opleidingstraject noodzakelijk is. Dat betekent dat na de universitaire opleiding (bachelor en master) nog een tweejarig postmastertraject moet worden gevolgd (4+2). Dit niveau van vakbekwaamheid wordt geborgd met een beroepsregistratie op registerniveau (met daaraan gekoppeld het dienstmerk Registerpsycholoog NIP). Een van deze beroepsregisters is het NIP-Register Kinder- en Jeugdpsychologen, waar de sector Jeugd houder van is.

Beroepsregistratie

Met de inwerkingtreding van de Jeugdwet (2015) heeft een belangrijke ontwikkeling plaatsgevonden in de beroepsregistratie van kinder- en jeugdpsychologen. De Jeugdwet stelt beroepsregistratie als voorwaarde voor het leveren van verantwoorde zorg, en verwijst daarbij naar twee leidende registers: het BIG-register en het nieuwe Kwaliteitsregister Jeugd. Het Kwaliteitsregister Jeugd is onafhankelijk en wordt beheerd door de Stichting Kwaliteitsregister Jeugd (SKJeugd). De stichting is opgericht door de beroepsverenigingen NIP, NVO en NVMW en is door de ministers van VWS en VenJ erkend. In de wetgeving is opgenomen dat het Kwaliteitsregister Jeugd de registratienormen van de beroepsverenigingen overneemt. Dat betekent dat de bestaande eisen van de Kinder- en Jeugdpsycholoog NIP de basis vormen voor de registratie van psychologen in het Kwaliteitsregister Jeugd op postmasterniveau. Nieuw is dat het Kwaliteitsregister Jeugd psychologen en pedagogen ook al op masterniveau registreert.

Eisen en opleidingstrajecten

De registratie-eisen bestaan uit een combinatie van werkervaring, scholing, supervisie, casusverslagen en literatuurstudie, waarbij aandacht wordt besteed aan zowel diagnostiek als behandeling/begeleiding.

Kinder- en Jeugdpsychologen NIP dienen elke 5 jaar aan te tonen dat ze voldoen aan de eisen voor herregistratie (werkervaring, scholing en intervisie).

De postmasterregistratie Kinder- en Jeugdpsycholoog is op twee manieren te behalen: via het volgen van een gestructureerde postmasteropleiding (op dit moment: postmaster Schoolpsycholoog of postmaster GZ-psycholoog/K&J-accent, mogelijk in de toekomst: postmaster Jeugdhulp) of via het volgen van een individueel opleidingstraject. Voordeel van het volgen van een individueel opleidingstraject is dat het over een langere periode kan worden uitgespreid, dat het traject flexibel en gericht op de persoonlijke situatie kan worden ingevuld en dat het ook mogelijk is al opgedane werkervaring, scholing en supervisie met terugwerkende kracht mee te laten tellen voor registratie. Op die manier is het ook voor meer ervaren psychologen mogelijk hun vakbekwaamheid te “verzilveren” met een beroepsregistratie.

Faciliteren vanuit het NIP

Belangrijke insteek voor de sector Jeugd is het *faciliteren* van leden bij het behalen van het gewenste registerniveau. Dus niet alleen een norm stellen, maar ook zorgen dat zoveel mogelijk psychologen de gelegenheid hebben aan de betreffende norm te voldoen, en leden (ook letterlijk) tegemoet komen. Investeren in vakbekwaamheid zit niet alleen in het zorgen dat kinder- en jeugdpsychologen aan registratie-eisen voldoen; de beroepsvereniging heeft een taak om professionele autonomie te leren ontwikkelen en te versterken (psychologen “leren om te durven”, zie onder Professionaliteit). Ook ligt er voor de beroepsvereniging een taak om psychologen zo goed mogelijk te faciliteren bij de *toegang tot vakinhoudelijke en beleidsmatige informatie*, zodat ze beschikken over “state of the art” en actuele informatie en hiermee zichzelf krachtiger kunnen positioneren als vakbekwaam professional.

Expertise van de kinder- en jeugdpsycholoog

De kinder- en jeugdpsycholoog is vakinhoudelijk deskundig op het terrein van diagnostiek, begeleiding en behandeling (in samenhang). Het bieden van integrale begeleiding en zorg aan kind en gezin, en het leggen van dwarsverbanden tussen verschillende leefgebieden en domeinen rondom het kind. Bepalen wat er met het kind aan de hand is met als doel te komen tot één plan, voor dit kind, op deze school, in dit gezin, in deze woonomgeving. Overzien wat het kind nodig heeft en wat - op evidentie gebaseerd - zou kunnen helpen. Observeren en analyseren.

Maar ook: *durven* vaststellen wanneer het wel wat minder kan en in welke gevallen zware tijdrovende trajecten van indicatiestelling niet noodzakelijk zijn. Soms werkt een aantal gesprekken dicht bij huis beter, en belangrijk is die inschatting in een vroeg stadium te maken. Dit binnen alle werkvelden die vallen binnen de sector Jeugd (JGZ, voorschoolse trajecten, onderwijs, jeugdhulp, Jeugd-ggz, Jeugdbescherming en Jeugdreclassering).

Vakinhoudelijke expertise

De kinder- en jeugdpsycholoog heeft binnen zijn opleiding kennis en vaardigheden verworven op het gebied van diagnostiek, indicatiestelling én interventie. Uitgangspunt voor de kinder- en jeugdpsycholoog is de normale ontwikkeling, en wat het kind *wel* kan.

Veel kinder- en jeugdpsychologen werken handelingsgericht, waarbij zowel kind- als contextfactoren worden meegewogen, en zowel de beschermende als de bedreigende.

De kinder- en jeugdpsycholoog niet alleen gedegen kennis van (ontwikkelings)psychopathologie en de vigerende diagnostische onderzoeksmodellen (zowel toepassing als interpretatie van resultaten), maar is ook in staat indicaties en contra-indicaties van behandelmethoden te overzien. Bovendien kan hij - gezien zijn kennis van de organisatie en de zorgprofielen binnen (jeugd)hulpverlening, onderwijs en maatschappelijke voorzieningen - een afgewogen inschatting maken van wat voor het individuele kind in zijn eigen omgeving het meest effectief is.

Bij de advisering wordt nadrukkelijk ook rekening gehouden met de mogelijkheden (en niet alleen met de beperkingen) van het kind en zijn ouders en/of leerkrachten/begeleiders.

Een combinatie van gefundeerd kunnen inschatten wat er aan de hand is (maar ook kunnen vaststellen wat niet nodig is), en vervolgens met inzicht in de pro's en contra's van interventiemethoden een behandelplan kunnen opzetten dat uitvoerbaar is, is juist bij kinderen van groot belang.

Organisatorische expertise

Naast deze vakinhoudelijke kennis en vaardigheden is de kinder- en jeugdpsycholoog in staat, vanuit zijn expertise, op te treden als partner bij de visievorming van beleidsmakers over structuren, ofwel de organisatie van zorg aan kinderen.

Binnen adviesorganen en commissies van overheid, zorgverzekeraars en cliëntenorganisaties kunnen kinder- en jeugdpsychologen vanuit hun vakinhoudelijke expertise adviseren over wat werkt, wat niet, en waarom. Juist in een tijd waarin nieuwe ontwikkelingen en structuren op stapel staan, is de inzet van vakinhoudelijke deskundigheid in (het meedenken over) de organisatie van zorg van groot belang

Professionaliteit: beroepsethiek als kapstok

De kwaliteit van het vak is breder dan opleiding, scholing en beroeps(her)registratie, het gaat ook om het “groeien” in het beroep, het vormen van beroepsidentiteit en professionele autonomie (en het “durven” handelen daarnaar), en het blijven inzetten van ervaring, kennis en vaardigheden om een (steeds) betere professional te worden. En het gaat ook om het kunnen verantwoorden wat je doet en waarom.

De sector Jeugd vindt dat de beroepsvereniging, naast zijn rol als borger van vakbekwaamheid via beroeps(her)registratie, ook een belangrijke taak heeft in het uitdragen en versterken van deze aspecten van kwaliteit, die te maken hebben met professionaliteit.

Psychologen die lid zijn van het NIP en/of geregistreerd zijn als kinder- en jeugdpsycholoog zijn gehouden aan de beroepsethische code van het NIP. De bezinning op de ethische kanten van de beroepsuitoefening is niet exclusief voor (kinder- en jeugd)psychologen, maar de vertrouwelijke aard van hun werk en de relatie met kinderen en ouders maakt beroepsethische reflectie extra belangrijk.

De beroepscode als geheel steunt op vier ethische basisprincipes:

verantwoordelijkheid

integriteit

respect

deskundigheid

Deze principes kunnen worden gezien als kapstok voor professionaliteit; er komen immers verschillende aspecten in bijeen:

- vakbekwaamheid (opleiding, bij en nascholing)
- borging van die vakbekwaamheid (registratie, herregistratie)
- deskundigheid en het kennen van de grenzen van de eigen deskundigheid
- verantwoordelijkheid (inhoudelijke verantwoordelijkheid versus eindverantwoordelijkheid)
- toetsing aan de beroepscode (tuchtrecht)
- state-of-the-art werken als scientist practitioner (op peil houden van deskundigheid)
- het stimuleren van evidence en practice based werken (versterken van kruisbestuiving praktijk-wetenschap)
- professionele autonomie
- de functie van richtlijnen als hulpmiddel in plaats van keurslijf (professionele autonomie)
- privacy, vertrouwen en vertrouwelijkheid in de relatie met kinderen en ouders
- bejegening van cliënten

Deze aspecten vormen voor de sector Jeugd een belangrijke leidraad voor beleid, plannen en activiteiten.

Visie op professionele autonomie

Vanuit overheid en financiers wordt steeds meer druk op professionals uitgeoefend – vaak in het licht van kostenbeheersing – om verantwoording af te leggen over hun werk. Verantwoording afleggen over professioneel handelen is op zich positief, maar mag geen schijnzekerheid opleveren. Kwaliteit van zorg rolt niet automatisch uit het gebruik van protocollen, richtlijnen, checklists en outcome-instrumenten.

Richtlijnen moeten de status hebben en houden van handvat voor de wel- en zelfdenkende professional. Zij kunnen behulpzaam bij de zorgvuldige afwegingen die kinder- en jeugdpsychologen in hun werk maken. Ze vormen echter nooit een keurslijf; de psycholoog behoudt altijd voldoende autonomie om – daar waar nodig en gewenst – beargumenteerd van een richtlijn af te wijken. Hij of zij neemt de richtlijn mee als overweging

in de besluiten die hij – samen met kinderen en ouders – neemt.

Dat vraagt alertheid van de beroepsvereniging; instrumenten die bedoeld zijn om professionals te ondersteunen bij hun beroepsuitoefening, kunnen niet per definitie voor andere doeleinden (zoals kostenbeheersing) worden ingezet.

Professionele autonomie moet groeien naarmate een kinder- en jeugdpsycholoog meer kennis en ervaring opdoet. De sector Jeugd vindt dat hierin ook een rol ligt weggelegd voor de beroepsvereniging. Het versterken van kinder- en jeugdpsychologen in hun beroepsuitoefening ligt niet alleen in het opdoen van werkervaring en het volgen van scholing, maar ook in het uitwisselen van beroepsethische dilemma's, het reflecteren op de dagelijkse praktijk en het eigen handelen (supervisie en intervisie), het "leren durven" en het kunnen verantwoorden wat je doet.

Ervaren kinder- en jeugdpsychologen kunnen jonge collega's hierbij ondersteunen, door het geven van supervisie, het meewerken aan intervisie, maar ook door brainstorm-achtige bijeenkomsten te organiseren waarin uitwisseling en reflectie op de dagelijkse praktijk centraal staan.

De beroepsvereniging heeft daarin een faciliterende rol.

Politiek/maatschappelijke ontwikkelingen en positionering

Het jeugdveld heeft in de jaren 2014 en 2015 te maken gehad met een aantal ingrijpende ontwikkelingen en veranderingen (Passend Onderwijs, Jeugdwet, uitvoering Bestuurlijk Akkoord GGZ, Wet Langdurige Zorg).

Veel van de uitgangspunten die eerder door de sector Jeugd zijn geformuleerd zijn inmiddels terugkomen in de beleidsstukken en wetsteksten. Zo wordt onderschreven dat gewerkt moet worden met integrale- en handelingsgerichte diagnostiek; dat een sterke focus op preventie nodig is; dat tijdige hulp geboden moet worden door adequaat toegeruste gedragswetenschappers, waarbij het uitgangspunt moet zijn dat de hulp niet zwaarder is en niet langer duurt dan noodzakelijk.

In de Jeugdwet zijn beginselen opgenomen die uitgaan van de juiste professional op de juiste plaats en die de autonomie van de professionals ondersteunen. Ankers voor het leveren van verantwoorde jeugdhulp zijn gekoppeld aan beroepsregistratie, specifieke vakbekwaamheid en het werken volgens de professionele standaard (beroepscode, richtlijnen).

In de komende jaren gaat het om het "verzilveren" daarvan: het scheppen van voorwaarden waaronder de kinder- en jeugdpsycholoog in alle verschillende werkvelden en settings volgens deze uitgangspunten kan werken; in het belang van het kind.

Kinder- en Jeugdpsychologen NIP denken - ongeacht hun werksetting of doelgroep - vanuit een integratief theoretisch kader. Daardoor kunnen juist zij de samenhang bewerkstelligen tussen diverse domeinen en een verbindende rol spelen tussen professionals uit verschillende settings.

De sector Jeugd stelt zich tot doel de vakbekwame en professionele kinder- en jeugdpsycholoog te positioneren in het veranderende stelsel. Dat vraagt om beïnvloeding en lobby op verschillende niveaus (landelijk, gemeentelijk, lokaal).

Ook wil de sector Jeugd kinder- en jeugdpsychologen stimuleren zelf hun rol “te pakken”. In het kader van de Jeugdwet is het bijvoorbeeld belangrijk dat kinder- en jeugdpsychologen die zelfstandig gevestigd zijn zelf zorgen dat ze samenwerkingsverbanden aangaan en zich kenbaar maken bij de gemeenten als aanbieder.

Bij de positionering wordt gebruik gemaakt van het uitgebreide **Beroepsprofiel van de kinder- en jeugdpsycholoog** waarin de meerwaarde van de kinder- en jeugdpsycholoog wordt geëxpliciteerd. In de afgelopen jaren is bovendien een schat aan kennis en informatie opgebouwd binnen het NIP over alles wat kinder- en jeugdpsychologen moeten weten over de Jeugdwet. Deze informatie is gebundeld in de NIP Jeugdwet Special en de daarbij horende factsheets.

Dienstverlening en communicatie met leden

Voor de sector Jeugd ligt de nadruk bij dienstverlening op het ondersteunen en versterken van leden bij het verwerven van hun vakbekwaamheid en deskundigheid, bij het verhogen van de kwaliteit van hun beroepsuitoefening en van het positioneren en profileren daarvan.

Het “neerzetten” van het beroep en het waarmaken van de meerwaarde ervan doet het NIP voor leden, maar doen leden vooral ook zelf. De uitgangspunten van de sector (geëxpliciteerd in beroepscode, beroepsregistratie en beroepsprofiel) moeten kinder- en jeugdpsychologen ondersteunen dit goed te kunnen doen. Eerst en vooral richting kinderen en ouders, maar ook richting werkgevers, zorgverzekeraars en gemeenten, richting collega’s en andere disciplines.

Binnen het nieuwe Jeugdstelsel zijn lokale en regionale netwerken, afspraken en lobby steeds belangrijker. Leden van de sector Jeugd moeten daarin zo veel mogelijk worden ondersteund met concrete tools (denk aan deskundigheidsbevordering, handreikingen, webinars over bekostiging van jeugdhulp, formats voor profilering, foldermateriaal, beroepsprofiel en afgeleide producten daarvan).

De sector Jeugd hecht veel waarde aan contact met de leden; bijhouden van een groot aantal inhoudelijke dossiers op de website, het uitbrengen van een digitale nieuwsbrief, het actief informeren van (kader)leden over politiek/maatschappelijke ontwikkelingen, het organiseren van vakinhoudelijke bijeenkomsten en kennismaking met nieuwe leden tijdens de jaarlijkse ledenvergadering.

Voor toekomstige en huidige leden moet duidelijk zijn wat het lidmaatschap van de sector Jeugd concreet voor hen kan betekenen, en hoe leden zelf actief kunnen bijdragen aan de kwaliteit, versterking en positionering van het vak.

Dossiers op de website

Door de sector Jeugd wordt veel energie gestoken in de website van het NIP.

Per thema zijn dossiers aangemaakt, die worden bijgehouden met actuele informatie. Onder meer zijn er thema-dossiers over:

- Passend Onderwijs
- Professionalisering jeugdzorg
- Jeugdwet
- Richtlijnen jeugdzorg
- Gesloten Jeugdzorg
- Crisisinterventie
- Dyslexie

Nieuwsbrief

De sector Jeugd levert elke week informatie aan voor de digitale NIP-nieuwsbrief.

Enkele keren per jaar komt er daarnaast een speciale Jeugd-nieuwsbrief uit.

Voor elke sectorbestuursvergadering (7 of 8x per jaar) wordt door de beleidsmedewerker en sectorsecretaris een bestuursrapportage opgesteld met een update over de activiteiten per dossier/thema, met links naar relevante achtergrondinformatie.

Deze rapportages bevatten veel informatie die ook voor leden interessant is en vormt de basis voor nieuwsberichten in de nieuwsbrief en op de website.

Contactmomenten met leden

Communicatie met leden bestaat niet alleen uit 'zenden'. Het vraagt ook om dialoog, en het organiseren van (kleinschalige) bijeenkomsten/contactmomenten met leden op sectorniveau – naast de bijeenkomsten die binnen de secties worden georganiseerd. Dit kan plaatsvinden in de vorm van vakinhoudelijke lezingen, studiedagen of workshops (die geaccrediteerd worden voor (her)registratie), maar ook door gericht op thema leden uit te nodigen voor overleg/input op het NIP-bureau (denk aan klankbordgroepen).

De ervaringen en belevingen van kinder- en jeugdpsychologen in het veld vormen immers de basis voor dat wat het NIP op beleidsniveau bedenkt en uitvoert.